

Hikâye

Dîvâne ile Zincir

Bir gece, delinin biri zindanda bağlı bulunduğu zincire bakarak dedi ki:

— Anlaşılan, akıllılar delilerden pek korkuyorlar.

Ben, şu ayağıma takılan zincire diyorum. Değerim ancak bu... Keşke biri de onlardan soraydı, onların değeri ne ki acaba?

Dün koynuma birkaç tane taş saklamıştım. Ne tuhaftır ki, o taşları bile benden çalmışlar.

Bu görüş, bu anlayışlarıyla delilerden taş çalıyorlar, bu herifler işte anlaşılması gereken konuları böylesine anlamışlardır.

Akıllılar bu zekâlarıyla, pek beğendikleri akıllarını benim gibi bir dîvanenin terazisinde ölçmeye kalkışıyorlar.

Beni görmek için defalarca toplandılar. Evet, akıllıdır onlar, deliyi pek az görmüşler.

Kapıyı açar açmaz, hepsine «Deli» diye haykırdım. Eğer, kötü ise onlar bana bu adı ne diye takmışlardır.

Budalalıklarından dolayı benim okuyuşuma gülüyorlar da, kendileri, her yerde her uğrakta hoplayıp, zıplayıp dans ediyorlar.

Ben bir aynayım: Bu deliler, bende kendilerini görerek, kendilerine gülmektedirler.

Irmaktan saf su içtiğimi, bayağınca buluyorlar ama, kendileri yetimlerin ve dul kadınların yüreklerinin kanını içmektedirler.

Attığımız taşların kırdığı kafalar, akıldan halî idi. Kabahat taşlarıdır da bizden niye gücendiler ki.

Eğer şu zincirden başka bana bir şey vermişlerse, aman alsınlar, zahmet etmesinler.

Halka atmam için eteğime taş koymaktalar. Kendi iplerini benim elimle eğirmeye yelteniyorlar.

Bana öylesine budalaca ve faydasız sualler soruyorlar ki bundan sonra hiç birine cevap vermeyeceğim.

Dün, hasırın altına bir sopa saklamıştım, sabahtan akşama değin o sopanın ardında dolanıp durdular.

Biz kendi ayıbımızı saklamıyoruz ama, başkalarının nice ayıpları var da bizden saklıyorlar.

Onların defter ve tomarlarında nice utanç verici suçlar gördük te bunlar bizim defterimizi ondan dolayı dürüyorlar.

Haydi, biz hafif ve hoppa kişileriz de ayağımız ondan dolayı kayıyor, akıllıların bu ağır başlıklarıyla neden ayakları kayıyor acaba?

Arif ETİK
Konya Yüks. İslâm Enstitüsü
Öğretim Üyesi

Sorunuz söyleyelim

Ramazan ASANBABA

Konya'dan Sayın Abdülkerim Demir diyor ki;

«Cenaze namazını kıldıran zât veya kılanlar, sübhânekeyi, salli-bârik'i okuduktan sonra fâtiha veyâ kunut duâlarını okusalar namaz sahîh olur mu? Yoksa muhakkak belli bir duâ mı okumak lâzımdır?»

Cenaze namazında kıyâm (ayakta olmak) ve tekbirler rukündür, farzdır. Dört tekbir ile kıyam olmaz ise cenaze namazı olmaz. Sağa ve sola verilen selâmlar ise vaciptir. Bu namazın dört sünneti vardır:

1 — İmamın ölünün göğsü hizasında durması,

2 — İlk tekbirden sonra el bağlayıp sübhâneke okumak,

3 — İkinci tekbirden sonra namazların son oturmalarında okuduğumuz salli-barik sâlâtü selâmlarını okumak,

4 — Üçüncü tekbirden sonra kendisi, ölü ve din kardeşleri için duâ etmek.

Görüldüğü gibi cenaze namazındaki duâ sünnettir, olmaması namazın fâsid olmasını gerektirmez. Ancak ebediyat âleminin kapısından girmeye hazırlanan bir kardeşimize (bir günde kendimize) yol'un son ışığı ve azığı durumunda ve onun için duâ hükmünde olan bir ibadet her halde tam bilinmeli, en kâmil ve eksiksiz bir nitelik ve nicilikle ifâ olunmalıdır. Hiç bir zorluk yok iken, me'sur, dolayısıyla müstehap olan cenaze namazı duâlarının metinlerini ve hattâ meallerini bellemeye de azıcık zaman ayırmamak kınanacak bir gaflet ya da kötü bir ihmal eseridir denemez mi aziz kardeşimiz?

Kaydedelim ki; sünnet olan, mutlak olarak duâdır. Me'sur olan duâalar müstehap ise de, muayyen olarak şu duâ sünnettir denmiştir. Ancak o mahalde yapılacak duânın âhiret isteklerini yani ahirette mağfiret, afv

ve rahmet dileklerini taşıması lâzımdır. Bunun için bir duâ örneği olarak: »Allahüm-mağfirli ve lilmeyti ve lilmü'minîne ve'lmi'minât...« duâsını misal verebiliriz.

Bu sebeple Fâtiha sûresi okumakla cenaze namazı sahîh olursa da efdal olamaz. Üstelik Fâtiha-i şerifdeki istekler yaşamakta olanın istekleri olup ölü ile ilgili de değildir.

Asrımızda bu sure-i celilenin sık sık ölü ruhu için okunmasında bir anlayış galatı da maal'esev sezilmektedir. Zirâ Fâtihayı zikir olarak okumanın ecri (Kur'andan bir sûre okunduğu için) ölü ruhuna bağışlanabilir ama, o sûre-i celile daha çok diriler içindir. Bu sebepledir ki namazlarımızın her rek'atinde istekleri duya duya günde kırk kere okumakla emrolunmuşuzdur:

Nitekim cenaze namazlarında Fâtiha okunması bazı mezheplerde emrolunmuşken Mâlikî mezhebinde mekruh sayılmıştır.

Bilerek ve duyarak ibâdet etmenin hazına hepimizin ulaşmaz niyazı ile irtibatımızın devamını dileriz efendim.

* * *

Antalya'dan Sayın Abdurrahman Nâzif Bey diyor ki:

«Aşağıda arzettiğim beş soru'mu cevaplandırırsanız çok memnun olacağım.

1 — Tavşan ve keklük beslemenin dinimizce mahzurlu olduğunu söyleyenler oluyor, ne dersiniz?»

Dinimiz, tabiatında vahset ve iğrenlik olmayan, tab'i selim için de müstekrek bulunmayan hayvanların yenmesini, avlanmasını ve beslenmesini helâl kılmıştır. Buradaki tab'i selim kaydı, domuz gibi her yönüyle iğrenç olan hayvanlardan dahî tiksintmeyebilecek derecede tabiat fesâdına ve fitrî nezâ-

het dümûruna uğramış fert ve toplumların doğuşlarında selim olmasına rağmen sonradan bozulmuş tabiatlarının bu konuda ölçü olmayacağını anlatmak içindir. Tavşan ve keklik bu ölçüye göre helâl hayvanlardandırlar. Binâen'aleyh, beslenebilirler.

Ancak, ticaret veya yemek gibi meşru bir maksat için olmaksızın yalnız telehhî (eğlence) kasdıyle bu hayvanları beslemekle devamlı meşgul olmak da, hayat ni'metini, ömür sermayesini yarasız bir uğraşma ile israf ve ziyan etmek âfeti gizlidir. Bu sebeple böyle kârsız bir meşgaleyi ömür boyu sürdürmek gibi ifrâtkâr bir tiryâkilikten kaçınılmalıdır.

Aslında; nefsi, yuvası, yurdu ve milleti hayrına dünya ve âhiret kazancı için gerekli olan meslek ve mesâîsini eksiksiz yürüten bir insanın, hayvanları sevmesi ve hayvanlarla da ünsiyet ve ülfet edebilmesi (ifrât'a düşmemek şartıyla) zihnin dinlendirilmesi ve kalbin temizlenmesinde yararlı dahî olabilir. Bir süre koyun gütmeyi bu nokta için bir misal olarak zikredebiliriz. Ölçüye dikkat!..

* * *

2 — «Efendimiz Vedâ Haccını yaptığı sırada ne kadar kişi haccetti ve Efendimiz onlara nerede hitap etti?»

Beşeriyetin adâlet, ihsan, sadâkat, vefâ, istikamet, refah, huzur ve mutluluğunu gerçek anlamda garanti eden yegâne yol olan İslâmın me'sum tebliğcisi muhterem Peygamberimizin Vedâ Haccı sırasında irâd buyurdıkları hitabeleri bir çok yönden önem taşır.

Veda Haccına Medine-i Münevvereden (40.000) civarında saâbi ile gelen Efendimizin bu hac'da Arafâttaki hitabelerini (100.000) i geçkin insan dinlemiş ve haccetmiştir.

Vedâ Haccı'nın hutbeleri üç günde ve üç yerde irâd olunmuştur:

1 — Arafât vâdisinde ve arefe günü,

2 — Minâ'da bayram'ın birinci günü,

3 — Yine Minâ'da bayramın ikinci günü.

Bu hutbelerin en uzun ve çok önemli mes'eleler ihtiva eden birincisidir.

Vedâ Haccı'nın, üzerinde düşünölmek gereken esrarlı ve önemli yönlerinden bazılarına bu münasebetle işaret etmeyi faydalı görürüz:

1 — Efendimiz Arafât'daki hutbelerinde o sene bakâ âlemine intikâl buyuracaklarını imâ ve hattâ bu gerçeği sarâhatan ilan buyurmuşlardır ki, bu, şüphesiz bir mu'cizedir. Vedâ Haccını hakikaten «Vedâ Haccı» ve hutbesini de «Vasiyyet ve Vedâ Hutbesi» haline getiren şu cümlelere bakınız:

«Ey nâs! Sözümlü iyi dinleyiniz. Biliyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedî olarak bir daha birleşemeyeceğim.»

2 — Bu haccın hutbelerinde, insanlığın din nurundan peygamber terbiye ve feyzinden mahrum olduğu cahiliye devirlerinden kalma çirkin inanış ve âdetlerin temâmen kaldırılıp yok edildiği ve (gerçek) müslümanların hayatından, bir daha geri gelmesiye koğulduğu ilan olunmuştur. İşte bu yönde bazı dürdâneler: «Sakın benden sonra eski âdetlere dönüp de birbirinizin boynunu vurmayınız.» «Fâizin her nev'i mülgâdır, ayağının altındadır.» «Allahın emriyle Fâizcilik ayağının altındadır. İlk kaldırdığımız fâiz de Abdülmuttalib'in oğlu Abbâs'ın fâizidir.» «Ashâbım! Câhiliyyet devrinde görülen kan dâvâları da kâmilten mülgâdır.»

İnsanlar arası eşitlik ve kardeşlik, kadın hakları, hukuka saygı ve Allaha kulluk esasları ashâbın kalbine tam sindirilmiş, hayatlarına eksiksiz yerleştirilmiş, sonra da bu ideal toplum ve düzeni bütün insanlığa ilan olunmuştur. Öyle ki, o çağda gerçekleştirilen bu ulvî ahlâk, iman ve saadet düzeninin hasretini 20. asırda dahî insanlık çekmektedir.

3 — Hac'da Arafât vakfesinin ve hutbesinin önemli bir hikmetinin de İslâm ve insan ilişkilerinin incelenmesi, düşünülmesi, konuşulması, İslâm'ın yayılması ve hükümlerinin tahkimi olduğu gerçeği bizzat Efendimizin bu hac esnasında hutbe irâd buyurmaları ve hutbelerinde böyle köklü meselelere temas buyurmaları ile gösterilmiş bulunmaktadır.

4 — Yine bu Hac evvelinde nüzül eden ve ahkâm ayetlerinin sonuncusu olan bir âyeti

celîle ile Dînin artırılıp eksiltilmeye aslâ muhtaç olmaksızın tamamlandığı ve Efendimiz tarafından eksiksiz tebliğ olduğu tesbit ve ilân olunmuştur. «Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim. (Din'in hükümlerini ikmâl ettim) Üzerinizdeki ni'metimi tamamladım ve size din olarak müslümanlığa (verip ondan) hoşnîd oldum.» (Mâide, 3)

Din-i Mübîni İslâm'ın, ziyade ve noksandan tamâmen münezzeh bir tamamlığa, vardığını bildiren hutbe-i seâdetteki işaret ve beşâretler: «Ey Mü'minler! Size bir emanet bırakıyorumki, siz ona sıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşırmasınız. O emanet Allah kitabı Kur'andır.»

Resül-ü Efham sonra şöyle buyurdu:

«Ey nas! yarın beni sizden soracaklar ne dersiniz?» diye sorunca Ashâb-ı Kirâm:

— «Risâletini tebliğ, vazifesini ifâ etti, bize vasiyyet ve nasihatte bulundu diye şehâdet ederiz.» dediler. Bunun üzerine Efendimiz şehâdet parmağını yukarı doğru kaldırdıktan sonra cemaat üzerine çevirip indirerek:

— «Şâhit ol Yâ Râb! Şâhit ol Yâ Râb! Şâhit ol Yâ Râb!» buyurdular.

* * *

3 — «Büyük bir kuyuda köpek ölüsü bulunsa, o kuyunun dinimizce temiz hale gelmesi için nasıl hareket etmek lâzımdır?»

Bir kuyuya necis bir şey düşünce, kuyu ne kadar çok dolu olursa olsun suyun üstü küçük bir havuz görünüşünde olduğundan ve o pislik kuyunun taşlarına da bulaşacağından böyle bir kuyunun artık hiç temiz olamayacağı, ya da; üstünden su alındıkça altından da kaynamakta olması sebebiyle akarsu hükmünde olup suyun renk, rikkat (incelik) ve seyelânı (akıcılığı) gibi niteliklerinde pislik belirtisi görülmedikçe kuyu sularının necis dahi sayılmayacağı bu konuda akla gelebilen görüşlerdir.

Ancak bir olayda iki zıt düşünce ve görüşün de akılcı ve aklın kıyâsınca savunulur bulunmasının, işi olmaz'a götüreceği açık bir gerçektir. Nitekim kuyuları temizleme konusunda durum budur. O halde öyle

bir yol ve ölçü olsun ki, kuru akla esir olmayıp aklın üstünde bulunsun. İşte bu konuda Yüce İslâm Şeriatı tamamen nasların kesinliğine dayanan (ki zâten akl-ı selim, nas-ı sahîh'a teslim olandır) hükümler koymuştur. Evet, kuyu suları, kendilerine necis olan şeylerin karışması ile pislenir ve özel usullerle temizlenirler.

Binaenaleyh içine köpek düşüp ölen kuyu, içinde bir kovayı dolduracak kadar su kalmayınca değin boşaltılmak suretiyle temizlenmiş sayılır ve buna «nezhî küllî» denilir. Bu işte kullanılacak kovalar, orta büyüklükte olabilir ki (1400) dirhem su alacak kadar olmalıdır. Fakat kuyunun suyu durmadan ve çokça kaynamakta ise, o takdirde iki yüz kova çıkarmakla yetinilebilir ki, bu vâciptir. Üç yüz kova çıkarılması ise müstehaptır. Daha ihtiyakârâne olanı ise, kuyunun o anda tahmin edilen bütün suyu mikdarınca su çıkarılmak suretiyle temizlenmesidir.

* * *

4 — «Peygamber Efendimizin hastalığı sırasında kaldıramadığı namazlar kaç gündüktür?»

«Resülü Mâ'sum Efendimiz göçleriyle sonuçlanan hastalıklarında son üç gün içinde Mescid'e çıkamamışlar ve emirleri üzerine ashâb hazarâtına namazı Hz. Ebu Bekir (r.a.) kaldırmışlardır. Peygamberimizin en son kaldırdıkları namaz perşembe günü akşam namazı olmuş, (bazı müelliflere göre pazartesi günü sabah namazı) o günün yatışından fevt günü olan pazartesi günü sabah namazına kadar Mescid'e çıkamamışlar ve namazı Hz. Ebu Bekir'e kaldırmışlardır.

* * *

5 — «Peygamber Efendimizin nesebi kime kadar devam eder.»

Efendimizin nesepleri bazı tarihçilere göre Adnân'a, bazı araştırmacılara göre ise Hz. İbrahim (a.m.)a kadar isimleri kesin belirlenerek devam eder. Bu neslin şeceresini Siyeri Muhammediye dâir olan mufassal âsârda geniş ve müselsel olarak bulmak mümkündür.

Selâmlarımızla alâkanızın devamını dilerim.